

Totalitarisme, de
kracht van de
rattenvangers
van het
onbehagen 6

Petra Bolhuis
Maleutiek-2021-2

1

Strijd en voortdurende strijd

Arendt zegt dat zowel in Duitsland als in Rusland geen staatsvorm werd ontwikkeld, anders dan als façade naar de niet-totalitaire buurlanden.

De macht werd gebruikt om te gaan experimenteren tegen de werkelijkheid die natuurlijk in zicht kwam nu de partij niet tegen anderen streed maar zelf regeringsmacht had. Die strijd gaat van zuiveringen tot concentratiekampen. (207)

Maleutiek najaar-2021-Arendt

2

1-Het doden van de juridische persoon;

1. Het doden van de juridische persoon; Je hebt geen rechten waarop je werkelijk een beroep kunt doen. Uitvoering, maar ook de wettelijke macht wordt opgedeeld en weer opgedeeld. Op die manier weet een persoon op zoek naar zijn recht nooit waar die te halen is. Er ontstaan gaten in de juridische werkelijkheid en dat is hier deel van de bewuste strategie.

Maleutiek najaar-2021-Arendt

3

Vandaag de dag

- Er zijn veelvuldige voorbeelden te vinden in de huidige tijd die precies dit doen. De toeslagenwet en de uitvoering van de toekenning van de schadevergoeding daarvoor, het uitzetten van asielzoekers naar een opvang terwijl al duidelijk is dat ze straks weer in deze gemeente gehuisvest zullen worden, het afhandelen of gebrek daaraan bij de aardbevingsschade.

Maleutiek najaar-2021-Arendt

4

Wel of niet vergelijkbaar?

- Het opdelen van problemen in sub-problemen, maakt dat oplossingen van de sub-problemen tegenstrijdig (kunnen) zijn met het oplossen van het bovenliggende probleem. Het tegenstrijdige karakter van complexe wetten en regels wordt zichtbaar en nieuw onderzoek gelasten kost minder, maar stelt het ontstaan van oplossingen uit.
- Verschil is dat deze aanpak nu geen doel op zichzelf is, maar de overeenkomst is dat ook nu de juridische persoon heel kwetsbaar gemaakt wordt en ook nu niemand lijkt te weten waar recht gehaald kan worden.

Maleutiek najaar-2021-Arendt

5

2-Het vernietigen van de morele persoon

- De mensen verliezen de context waarin hun waarden en normen geldig zijn.
- De eerwereld stond al onder druk, maar nu wisselt het van moment tot moment, en op straffe van hun leven moeten mensen erin meebewegen. Wie meebeweegt leeft even door, maar verliest zijn morele identiteit. Dat dit niet altijd lukte daarvan zijn ooggetuigen(R. 52-54)
- Als het kwaad goede mensen treft rest er bijna niets anders dan te redeneren dat zij daar zelf (mede)schuld aan zijn. Dat geeft het gevoel dat er enige vorm van voorspelbaarheid en beheersbaarheid is in het aangerichte kwaad. Dat is in werkelijkheid natuurlijk niet het geval.

Maleutiek najaar-2021-Arendt

6

Vandaag de dag

- We zien in de huidige context in Europa zelden dergelijke uitwassen. Maar denk aan redeneringen als 'Wie stuurt zijn kind nu alleen op de vlucht'
- Het mechanisme dat klokkenluiders uitsluit of wegpest, dat mensen in schulden door de toelagen wegzet als zelf verantwoordelijk, is hetzelfde mechanisme dat toen werkzaam was.
- Wat er anders is dan toen zijn de instituties die overeind staan; pers, ombudsman en media en rechtspraak. Dat rechters nu -in zelfkritiek- oordelen dat ze teveel in de beweging van de zelfverschuldigheid zijn meegegaan is buitengewoon hoopvol.
(<https://decorrespondent.nl/12838/rechters-grijpen-de-macht-in-de-toelagenaffaire-zeker-niet/2799915446636-1b56e450>)

Maleutiek najaar-2021-Arendt

7

3-Het vernietigen van de unieke identiteit van een persoon

- Iedereen met een eigen visie -al dan niet deel van de partij- moet uiteindelijk het veld ruimen.
- Deze zuivering heeft als effect dat alleen mensen overblijven die begrijpen dat zij alleen kunnen bestaan als ze hun identiteit ondergeschikt maken aan dat van de leider.
- Zuiveringen overleven betekent dat je het 'goed doet'.
- In de kampen ziet Arendt het voorbeeld van hoe dit kan slagen, maar precies op grond van wat daar gebeurde concludeert ze ook dat deze opzet nooit zal slagen. Mensen zullen altijd opnieuw plurale wezens blijken te zijn.

Maleutiek najaar-2021-Arendt

8

Vandaag de dag

- De unieke identiteit is juist na de tweede wereldoorlog ingezet als redmiddel tegen het ooit weer ontstaan van een totalitair systeem. De *Frankfurter Schule*, Sartre en ook Sloterdijks in *Sferen* omhelzen evenals het (neo)liberalisme het kritische autonome subject.
- Vandaag de dag lijkt juist dat idee schipbreuk te lijden omdat het de rol van de gemeenschap tekort doet. Voor Arendt is pluraliteit altijd gezien willen worden door, en ontmoeten van, anderen.

Maleutiek najaar-2021-Arendt

9

Terugkeer van de rol van de gemeenschap van mensen

- Verschillende actuele gebeurtenissen maken dat de aandacht nu verschuift naar de gemeenschap.
- Corona heeft zichtbaar gemaakt hoe klein de wereld is én hoe sterk we elkaar nodig hebben
- Maar corona en andere problemen als huisvesting en klimaat laten ook zien dat kritische individualiteit op zichzelf ook heel ondemocratisch kan uitpakken.
- Arendts idee van individualiteit in een gemeenschap met mensen zoekt een uniciteit in het verschillend mogen zijn. (pluraliteit)

Maleutiek najaar-2021-Arendt

10